

5. Glidninger i socialpædagogisk arbejde

Af Anna Kathrine Frørup

Resume

I forbindelse med moderniseringen af den offentlige sektor, har nye begreber og betydninger fundet vej ind i den sociale sektor og i det socialpædagogiske arbejdsfelt. Konkurrenceedygtige dokumentations modeller, neoliberale diskurser og styringsstrategier præger den sociale sektor, men spørgsmålet er på hvilken måde at disse begreber og rationaler har manifesteret sig diskursivt såvel som non-diskursivt i den socialpædagogiske praksis. I dette kapitel vil jeg derfor kaste lys på, hvilke glidninger, der kan iagttages inden for udvalgte socialpædagogiske kontekster. Endvidere vil jeg kaste lys på, hvordan nye begreber og diskurser i den sammenhæng forsøges implementeret såvel som hvordan – eller hvorvidt - de giver mening, optages og omsættes til praksis. Med et kritisk diskursanalytisk og transitionsteoretisk afsæt vil jeg således undersøge 'glidninger', forstået som både diskursive og non-diskursive forandringer på det sociale område samt hvilke betingelser, der kan antages at gøre sig gældende for, hvad der glider ind og hvordan. Jeg vil argumentere for, hvordan et transitionsteoretisk perspektiv dels kan bidrage til ny-institutionel forskning med et mere kritisk perspektiv på institutionelle forandringer, og dels kan kvalificere analyser af forandringer ved at stille skarpt på selve forandringsprocesserne og de kontekstuelle forhold som er afgørende, hvordan forandringer tager form. Specifikt vil jeg i dette kapitel kaste lys på både manifesterede og latente glidninger i socialpædagogisk praksis eller relaterede områder, og i den forbindelse undersøge og diskutere betingelser for udvikling af dokumentationsstrategier, herunder de strategier, der sættes i spil med henblik på at skabe eller modvirke forandring.

Indledning

Nye begreber og betydninger såvel som et øget og anderledes syn på dokumentation har, som følge af moderniseringen af den offentlige sektor siden 1980'erne, fundet vej ind i det socialpædagogiske arbejdsfelt. Den heraf øgede rationalisering, markedsfø-

relse og effektivisering har haft til hensigt at ressourcere og kvalificere de forskellige serviceydelser, der blev tilbudt borgerne ud fra en kompleksitetsreducerende intention om at finde entydighed omkring det, der virker og således sikre 'value for money' i en kompleks, usikker og risikobetonet tid. Decentraliseringen af opgaverne skærper i den sammenhæng behovet for at kontrollere den sociale indsats samt ressourceforbruget på de enkelte socialpædagogiske institutioner. Nu handler det ikke bare om at bedrive intern meningsfuld pædagogisk praksis og dokumentationspraksis for at få dagligdagen og sagsgangen til at hænge sammen; nu skal professionen bevise sin kunnen og sit værd, og man skal gøre sig forståelig – og konkurrencedygtig - på tværs af både organisatoriske og faglige grænser.

Dokumentation glider i denne sammenhæng ind i velfærdsprofessionernes domæner som begreb, og som repræsentation på nye tider, nye mål og nye strategier. Debatter og argumentationer for og imod forskellige dokumentationsmetoder med det formål at optimere viden, transparens, videnskabelighed, konkurrencedygtighed såvel som reducere kompleksitet, usikkerhed og vilkårlighed griber op gennem 00'erne om sig på flere niveauer, og har på det tidspunkt sit omdrejningspunkt omkring evidens. Det store spørgsmål er, hvorvidt evidensbaserede metoder med fokus på effekt og standardisering, kan betragtes som anvendelige metoder i en (social) pædagogisk kontekst (Simons, 2004; Sommerfelt (Ed) 2005; Biesta, 2007; Bryderup (Ed.) 2008; Otto et al. (Eds.) 2009; Frørup, 2011; Petersen et al. (Eds.) 2014). Diskussionerne reflekterer to forskellige tilgange til spørgsmålet om dokumentation: På den ene side diskuteres dokumentationsmulighederne med udgangspunkt i metoderne; hvilke metoder betragtes som innovative og udviklende og kan tilføre faget yderligere status? På den anden side diskuteres dokumentationsmulighederne med udgangspunkt i socialpædagogikkens kerneopgaver og praksisforståelser; hvilke metoder giver indblik i det, der betragtes som fagets kerne? Præmisserne for at diskutere dokumentation synes således at være forskellige, og diskussionerne omkring dokumentation har gennem årene i højere grad handlet om, hvordan socialpædagogikken skulle begribes og tilgås samt hvem eller hvad der er eller skal være bestemmende for dette. Det, som diskussionerne ofte strander på er konflikten om, hvorvidt det er muligt at generalisere over viden og praksis rettet mod individer og således omfatter, det de bl.a. beskrives som det affektive arbejde, forstået som arbejdsindsatser, der producerer og regulerer menneskelige livsprocesser, mentalt og kropsligt (Hjort, 2013). Spørgsmålet om dokumentation kommer herved til at handle om socialpædagogikkens kontekstuelle forhold; de betingelser, der diskursivt eller non-diskur-

sivt er i spil og har betydning for repræsentationen af betydninger, interaktioner, beslutninger, handlinger, forandringer, etc. I dette kapitel vil jeg derfor undersøge og diskutere glidninger i socialpædagogisk arbejde, forstået som diskursive og non-diskursive forandringer, og i den sammenhæng stille skarpt på de kontekstuelle betingelser, der kan antages at have betydning for, hvordan udvikling og forandring tager form.

Transitionsprocesser – betingelser for glidninger

Med afsæt i Fairclough's transitionsteoretiske perspektiv vil jeg i dette kapitel belyse udviklingen omkring socialpædagogers dokumentationsforståelse og praksis, og undersøge hvilke 'glidninger', forstået som diskursive og non-diskursive forandringer, moderniseringsprocessen har været konstituerende for på det sociale område. Overordnet handler Fairclough's transitionsteori om, hvordan diskurser og agendaer rekontekstualiseres og operationaliseres ind i nye kontekster og her emergerer og stabiliserer sig som nye diskurser og såkaldt hegemoniske fix. Jeg vil på denne baggrund undersøge og diskutere, hvordan dokumentationsdiskurser og agendaer (fra andre ideologiske kontekster) som følge af moderniseringen forsøges rekontekstualiseret og operationaliseret ind i en socialpædagogisk kontekst. Jeg vil endvidere diskutere betingelserne for, hvordan eller hvorvidt disse emergerer og stabiliserer sig som nye hegemoniske fix, og dermed som nye meningsfulde diskurser og praksisformer inden for en socialpædagogisk kontekst. Indledningsvis vil jeg redegøre for, hvilke nye begreber, rationaler og praksisindsatser, som moderniseringen af den offentlige sektor har præget servicelovgivningen med, og hvordan disse har forandret rammerne for arbejdet med udsatte børn og unge. Videre vil jeg med nedslag i forskellige socialpædagogiske kontekster undersøge, hvordan eller hvorvidt moderniseringsprocessen og de overordnede glidninger i lovgivningen har manifesteret sig diskursivt såvel som non-diskursivt i den socialpædagogiske praksis, og diskutere betingelserne for konstitutionen af kontekstuel meningsfuldhed.

Fairclough har undersøgt transitioner og operationaliseringer af diskurser i forskellige sammenhænge. Han har undersøgt, hvordan diskurser, genre og stil knyttet til forretningsverdenen, er blevet rekontekstualiseret og operationaliseret ind i en universitetskontekst, og herigennem har markedsgjort akademiske diskurser (Fairclough, 1993). Ligeledes har Fairclough undersøgt transitioner af vestlige diskurser til Østeuropæiske lande (Fairclough, 2005b) med fokus på, hvordan diskurser figurerer og strategisk udfolder sig i sådanne transitionsprocesser. Fairclough har i den sammenhæng stillet

skarpt på, hvordan vesteuropæiske nodal diskurser og agendaer som 'information Society' og 'knowledge-based economy', har rekontekstualiseret og operationaliseret sig ind i en Rumænsk kontekst, og hvordan disse diskurser stabiliserer sig som nye, og for konteksten meningsfulde, 'hegemoniske fix' (Fairclough, 2005, 2005b):

"Forandringen af disse nodal diskurser fra (...) blot at være repræsentationer og forestillinger til at have forandringseffekt på den sociale virkelighed, operationaliseret – omdannet til nye måder at (inter) agere på, nye måder at være på (identiteter), materialiseret sig som nye instrumenter og produktionsteknikker eller i måder at organisere sig på." (Fairclough, 2005b: 15) [min oversættelse]

Fairclough bygger sit rekontekstualiseringsgreb på Bernsteins rekontekstualiseringsprincip hentet fra Bernsteins teori om konstitueringen af pædagogisk diskurs (Bernstein, 1990).

Den pædagogiske diskurs konstitueres ifølge Bernstein (1990, 2001) på baggrund af anordningen mellem reglerne for henholdsvis distribuering, rekontekstualisering og evaluering, der ud fra en hierarkisk systematisering påvirker til en særlig såkaldt 'indre grammatik' inden for den pædagogiske diskurs; karakteren af de distributive regler påvirker rekontekstualiseringsreglerne som igen påvirker evalueringsreglerne. Sagt med andre ord, så handler de distributive regler om at afgrænse og bestemme, hvem der kan formidle hvad til hvem og under hvilke betingelser. Pædagogisk diskurs defineres af Bernstein som 'indlejring og forbindelse af to diskurser' (Bernstein, 2001: 151), og dermed markerer Bernstein, at rekontekstualisering af diskurser altid indebærer en forandring, og ikke kan betragtes som kopiering: "[Den] pædagogiske diskurs kan ikke identificeres med nogen af de diskurser, den har rekontekstualiseret." (Bernstein, 2001: 152). Pædagogisk diskurs er et princip, der delokaliserer en diskurs fra dens (oprindelige) praksis og kontekst og relokaliseringer diskursen, hvilket betyder at diskursens sociale grundlag elimineres og den oprindelige diskurs bliver genstand for transformation. Denne proces er underlagt det såkaldte rekontekstualiseringsprincip, der omfatter selektiv annektering, relokalisering, refokusering samt anknytning til andre diskurser for dermed at konstituere en – for konteksten meningsfuld – egen orden og ordning. Det selektive, der er (med) regulerende for konstitutionen af en egen orden, varierer i henhold til råderum og dermed i henhold til de dominerende principper for en given kontekst (Bernstein, 1990, 2001).

Fairclough har integreret Bernsteins principper for rekontekstualisering inden for en kritisk diskursanalytisk ramme (KDA), og tilføjer her 'operationalisering' og 'sammenvævning' [reveawing] (Fairclough, 2005) som principper for, hvordan eksterne diskurser relaterer sig til og væves sammen med interne diskurser. Fairclough betoner i den sammenhæng, hvordan fremkomsten af nye diskurser betinges af kontekstuelle forhold som bl.a. strukturelle og strategiske faktorer. Fairclough arbejder i udgangspunktet med bl.a. interdiskursivitet og intertektualitet som analytiske greb med henblik på at analysere forandringer over tid og kontekster. Men Fairclough åbner i sin transitionsteoretiske tilgang for mere organisationsteoretiske analyser, og går mere i dybden med betingelserne omkring diskursive forandringer ved at analysere rekontekstualiserings- og operationaliseringsprocesser. Han stiller herved skarpt på selve forandringsprocessen samt betingelserne for hvordan diskurser og agendaer konstituerer sig og tager form inden for nye domæner, og diskursivt og non-diskursivt materialiserer sig i nye kontekstuelle sammenhænge. Fairclough fremhæver følgende forskningsbegreber som anvendelige i analyser af transitioner (2005b):

- Emergens, der handler om, hvordan nye diskurser opstår og undersøges ved at analysere forandringer i sociale processer, interaktioner og tekst over tid eller organisatoriske felter.
- Hegemoni eller et hegemonisk fix, der identificeres ved at undersøge, hvordan nye diskurser og narrativer opnår hegemonisk status og, hvordan nogle diskurser holder sig i længere tid og accepteres af flere mennesker, hvor andre glider ud eller forandres.
- Rekontekstualisering, der handler om, hvordan hegemoniske diskurser formidles på tværs af f.eks. strukturelle, nationale eller organisatoriske grænser. Der kan være forskel på hvor stærk rekontekstualiseringen er, afhængig af, hvor forskellige kontekster, der er tale om (Chouliaraki & Fairclough, 2010). Forskellige organisationer (skoler, virksomheder, medieorganisationer, etc.) har ifølge Fairclough (2005: 933) forskellige principper for, hvordan diskurser internaliseres.
- Operationalisering, der handler om, hvordan hegemoniske (eksterne) diskurser operationaliseres ind i en ny kontekst, omsættes til nye praksis- og interaktionsformer, identiteter, teknikker, måder at organisere sig på, etc.

Med transitionsteorien gør Fairclough op med reproduktionsforestillingen om, at det er muligt at kopiere diskurser, metoder, interaktion, m.m. fra en kontekstuel enhed til en anden. Med Fairclough's tilgang er det ligeledes muligt at bidrage til ny-institutionel

teori og analyse med et konstruktivistisk og kritisk perspektiv på diskursive såvel som non-diskursive forandringer i organisatoriske og institutionelle enheder. Det er ligeledes muligt at bidrage til pragmatisk ny-institutionel teori med en mere kritisk vinkel på forandringsprocesser og på betingelserne for en given forandring. Det kritiske i perspektivet vil jeg sidenhen komme mere ind på.

Glidninger i servicelovgivningen:

Dokumentation har, som tidligere nævnt, fået en særlig betydning gennem moderniseringsprocesserne i den offentlige sektor. Rækken af økonomiske, politiske og kulturelle ændringer, nationalt såvel som internationalt, har haft betydning for, hvordan bl.a. dokumentation skal prioriteres i det sociale arbejde og i den forbindelse for, hvilke metoder der betragtes som anvendelige til formålet. I det følgende vil jeg stille skarpt på de glidninger, som moderniseringen af den offentlige sektor har påvirket til inden for området af børn og unge med særlige behov, og hvordan nye begreber og rationaler i lovgivningen både manifest, men også mere latent, har forandret rammerne for praksis på området for udsatte børn og unge.

Anbringelsesreformen 2006

Ved Anbringelsesreformen, der trådte i kraft januar 2006, kommer der et øget fokus på uddannelse, arbejde og familieliv for socialt udsatte børn og unge. Med Anbringelsesreformen vægtes desuden en mere målrettet og systematisk indsats på det sagsbehandlende plan med henblik på en øget udnyttelse af ressourcer, og der stilles krav om øget præcisering og synliggørelse af indsatsbehov, indsats og resultater omkring anbringelsesarbejdet (Socialministeriet, 2007). Bl.a. stilles krav om udarbejdelse af en sammenhængende børnepolitik, og om at målsætningerne i børnepolitikken, i henhold til "Bekendtgørelse om standarder for sagsbehandling i sager om særlig støtte til børn og unge" (Socialministeriet, 2006), skal være så konkrete, og at er muligt at vurdere, hvorvidt målsætningerne er opnået og om indsatsen på de enkelte områder har levet op til den kommunale myndigheds egne standarder (Socialministeriet, 2007). Krav om handleplaner skal medvirke til opretholdelse af en vis kvalitetsstandard i anbringelsesarbejdet, og handleplanerne anvendes med henblik på at kunne følge barnet eller den unges situation og udvikling under anbringelsen såvel som skabe større gennemsigtighed i det sociale arbejde for både borgere, medarbejdere og politikere (Socialministeriet, 2007).

Med Anbringelsesreformen skærpes kravet om kommunernes dokumentationspraksis og om en mere kvalificeret og effektiv praksis.

Formålet med disse rationaliseringstiltag er, ifølge Socialministeriets hjemmeside, at undgå, at det sociale arbejde praktiseres og funderes på et såkaldt 'vilkårligt vurderingsgrundlag' (Socialministeriet, 2006). Intentionen om at kunne tilvejebringe sikker og generaliseret viden om sociale indsatser og effekter, afspejler sig tydeligt i den pågældende kritik, men samtidigt med at man tilstræber øget systematik og standardisering omkring udarbejdelsen af kommunens børnepolitik, fastholdes en lokal orientering med krav om udarbejdelse af lokalt forankrede kriterier og vurderinger i sagerne. På den måde forsøger man at komme vilkårligheden til livs via øget systematisering og standardisering af den sagsbehandlende praksis samtidigt med at der stilles krav om kontekstuel betingede kriterier og vurderinger. At opstille dette som et to-delt krav, synes at markere den uoverensstemmelse, der mere overordnet kan tilskrives moderniseringens intention om på den ene side at ville tilvejebringe sammenlignelig og kompleksitetsreducerende viden og på den anden side at skulle forholde sig til den vilkårlighed, der tilskrives det sociale, affektive arbejde.

Barnets reform 2010

Barnets Reform, der trådte i kraft i juni 2010, skal ses som en præcisering af servicelovens formålparagraf i henhold til moderniseringsprojektets fokus på rationalitet, effektivitet og kvalitetssikring. Hvor Anbringelsesreformen havde fokus på at styrke det faglige grundlag med henblik på at kunne kvalificere indsatsen i forhold børn, unge og deres familier, har Barnets Reform fokus på at effektuere og sikre den bedst mulige indsats. Bl.a. 'At sikre kontinuitet i anbringelsen', 'At sikre stabil og nær voksenkontakt for udsatte børn', 'At sikre udsatte børns rettigheder', 'At sikre en tidligere indsats', 'At sikre mere kvalitet både i sagsbehandlingen og i indsatsen', osv.⁶

Med Anbringelsesreformen og i særdeleshed med Barnets Reform skærpes et fokus på kvalitetsstandarder og på kvalitetssikring, og dermed ideen om, at kvalitet er noget, der kan og skal standardiseres, og at en 'bedste praksis' således kan og skal sikres. Disse

---

⁶ De overordnede formål med Barnets Reform formuleret på Servicestyrelsens hjemmeside, der blandt andet bygger på reformens fem præciserende mål i forhold til formålparagraffen, lokaliseret den 1. juni 2011 på <http://www.servicestyrelsen.dk/born-og-unge/barnets-reform>

interesser står på daværende tidspunkt over for formålparagraffens (i Serviceloven, kapitel 11) mere bløde interesser og fortolkningsvenlige ramme, hvor det handler om 'at skabe de bedst mulige opvækstvilkår' så problemer 'så vidt muligt kan afhjælpes' og vanskeligheder 'så vidt muligt løses' og at der 'lægges afgørende vægt på at støtten ydes ud fra barnet og den unges bedste herunder at der lægges vægt på at give barnet (...) osv. (Socialministeriet, 2007). Disse bløde formulering - legitimerende en afprøvede praksis i henhold til nogle meget overordnede målsætninger, positioneret side om side med reformernes mere stramme og forpligtende forsikringer om at imødekomme forskellige på forhånd definerede behov og kvalitetskrav - fremhæver, hvordan nye diskurser og styringsstrategier gennem reformeringer lister sig ind på de eksisterende og hidtil hegemoniske rationaler og praksisforståelser. Lovgivningen, og de dertil knyttede reformer, kan i denne periode antages at trække på nogle forskellige, og måske endog divergerende diskurser, og markere en brydningsperiode, der som gråzone mellem eksisterende og nye diskurser kan antages at have været konstituerende for forskellige krydspresituationer, når myndighedspersoner og institutioner skulle vurdere og beslutte. 'Skodderne' mellem servicelovens og reformernes diskursorden (materialiseret ved de tre forskellige lovtekster) åbnes, og reformernes sprogbrug og rationaler glider ind og materialiserer sig i - og som - revideringen af Serviceloven i 2011.

Serviceloven 2007-2011

Serviceloven ændres temmelig radikalt i 2011 (Børne- og socialministeriet, 2010), og ændringerne er som nævnt inspireret af både Anbringelsesreformen og Barnets reform. Ændringerne viser sig på forskellige måder. Både gennem nye tiltag, men også gennem et nyt sprog, der er med til at forme en retning.

Skolegang er vejen frem - nu også for de udsatte

Af nye eller skærpede tiltag skrives selvstændiggørelse, herunder indsatser til udvikling af selvstændighed som f.eks. skole og uddannelse, helt frem i servicelovgivningen anno 2011. Globalt betragtes skolegang, uddannelsesavancement og arbejdsmarkedstilknætning som afgørende for etablering af et selvstændigt voksenliv og dermed som en fremtids(for)sikring mod marginalisering i voksenlivet (Otto et al, 2017). Hidtil har forskningen peget på, at udsatte og anbragte børn ikke opnåede samme uddannelsesniveau som andre børn, og ikke i tilstrækkelig grad blev udfordret fagligt (Mortensøn & Neerbæk, 2008; Andersen, 2008, Forsman & Vinnerljung, 2012), og undersøgelser med fokus på

anbragte børn og unges skolegang hævder, at indsatser i forhold til denne målgruppe har været domineret af et såkaldt 'bredt undervisningsbegreb' (Bryderup & Andsager, 2006), der defineres som en socialpædagogisk orientering, hvor børnenes personlige og sociale udvikling betragtes som en forudsætning for at læring kan finde sted. Et øget fokus på uddannelse har inden for det sidste årti materialiseret sig i projekter og indsatser som turbolæringsforløb, intensive læringsforløb, Learning Camps og mentorordninger (bl.a. Egmont Fondens 'Lær for livet' og Løkke Fondens 'Drengakademi'), som i deres målsætning og organisering, har til hensigt at optimere skole og uddannelsesforhold og herigennem udfordrer forestillingerne om, at det sociale går forud for det faglige.

Mål og diskurser fra uddannelsessektoren, og fra globale sektorer og transnationale agenturer bl.a. repræsenteret ved European Council 2000 (the Lisbon Agenda) og European Commission 2000-2010 (1-7), trænger således ikke blot ind på det almenpædagogiske område repræsenteret ved implementering af lærerplaner og en øget førskoleindsats i dagsinstitutionerne (Hamre, 2015), men også ind i serviceloven i indsatsen omkring udsatte børn og unge. Dette følges i 2012 op med økonomiaftalen for 2013, hvor regeringen og KL skærper deres fokus på skolegang og uddannelse for udsatte og anbragte børn og unge med det formål dels at inkludere flere i den almindelige folkeskole og dels at fremme andelen af udsatte elever, der gennemfører 9. klasses afgangsprøve og så vidt med en højere scorer end karakteren 2 i læsning, retskrivning og matematik (Finansministeriet, 2013).

Ændret sprogbrug – manifeste og latente transitioner.

Sprogbruget i serviceloven ændrer sig også. Ved tidligere at løse vanskeligheder eller afhjælpe problemer 'så vidt muligt' (Serviceloven, 2007), handler det nu om at skulle 'sikre' forskellige forhold (Serviceloven, [2011] 2018). Den reviderede servicelov trækker manifest, direkte og åbenlyst (Fairclough, 1992: 117), på Barnets reform i repræsentationen af mål- og indsatsbestemmelser, som vist oven for. Nye krav om dokumentation skrives derimod ikke direkte ind, men indskrives mere latent gennem målsætningerne om at kvalitetssikre en tidlig og forebyggende indsats. Herved trækkes der på særlige forståelser omkring indsatserne såvel som registreringen af samme positioneret af det gennemgående 'sikrings' begreb; skal en indsats sikres, kræver det en særlig registreringsform at bevise, at det målet opfyldes.

I aktuelle fagpolitiske debatter i forskellige fagblade, relateret til det sociale område, viser risikoideologiske diskurser at have materialiseret sig som særlige orienteringer i debatter om mål og indsats over for udsatte børn og unge (Frørup, 2015); mere specifikt som forebyggende (for-) sikringsindsatser, hvor det at 'handle' på tværs af forældrenes risikable påvirkning med henblik på at sikre den bedste indsats *inden* det går (helt) galt sættes i front, og udgrænser en mere forstående, holistisk og forældreinvolverende tilgang (Frørup, 2015).

Risici, kompleksitet og usikkerhed – behovet for sikker viden

Overordnet kan der således iagttages nogle afgørende glidninger i de betydninger, der tilskrives den socialpædagogiske indsatspraksis, herunder dokumentationspraksis. Det overordnede forsøg på at reducere den øgede kompleksitet og usikkerhed i samfundet sætter sig igennem som kompleksitetsreducerende tiltag i løsningen på de problemer og spørgsmål som et mere dynamisk samfund har ført med sig. Standardisering i form af globale agendaer som 'what works', 'best practice', evidens, osv. viser sig som legitime tiltag, der skal sikre den bedste viden qua evidente og entydige svar på de mange, komplekse spørgsmål og opgaver, der er i spil i velfærdsinstitutionernes praksis. I et mere kritisk perspektiv handler disse tiltag om en legitimering af det politiske system og af politisk indblanding i professionernes arbejde ved at stille spørgsmålstegn ved professionernes evne til at løse problemerne og opgaverne selv (Sommerfeld, 2005). Med nedslag i lovgivningen er det muligt at identificere, hvordan et sådan fokus på mere kompleksitetsreducerende og standardiserede løsninger på de sociale problemer, herunder administration og dokumentation af samme, har skabt diskursive glidninger på området for udsatte børn og unge. Dokumentation kommer til at handle om at kunne legitimere de professionelle arbejde og forsikre samfundet og det politiske system om, at opgaverne løses – ikke på et vilkårligt grundlag men – på entydig og kvalificeret vis ved brug af den bedste viden og praksis. Med NPM, evidensbaseret og effektforskning præsenteres således et nyt paradigme, der med nye rationaler og agendaer forsøger at skrive socialpædagogikken ind i en ny sfære – og ikke mindst – ind i en mere global og konkurrencedygtig kontekst. Med ændringerne i den offentlige sektor indskrives der sig i den pædagogiske udviklings- og dokumentationsdebat et øget fokus på videnskabelighed i retning af evidensbaseret og effektforskning/-og kvalificering, som det, der kan skabe den nødvendige optimering. New Public Management (NPM) strategier italesæt-

tes i den forbindelse som sikre og kompleksitetsreducerende rationaliseringer og løsninger på de komplekse forhold og den stigende usikkerhed, som det moderne samfund er genererende for.

Formålet er at kvalificere pædagogikken og gøre den mere effektiv ved, på systematisk og videnskabeligt vis, at producere viden og finde frem til metoder og tilgange, der har universel værdi og med sikkerhed virker i praksis. De nye indsatsrationaler og beskrivelser kan ved forskellige aktuelle nedslag antages at have materialiseret sig enten som konkrete tiltag eller diskursivt i den fagpolitiske debat. Men spørgsmålet er, hvordan eller hvorvidt disse overordnede glidninger har operationaliseret sig videre ind i den socialpædagogiske praksiskontekst, og er emergeret som nye diskurser i henhold til, hvad Bernstein ville kalde en 'egen orden og ordning' (Bernstein 1990, 2001).

I det følgende vil jeg slå ned i forskellige socialpædagogiske kontekster, og belyse, hvordan eller hvorvidt der knyttes an til de overordnede glidninger. Indledningsvis vil jeg slå ned i evidensdebatten, der verserede i Socialpædagogernes fagblad i start 00'erne. Det empiriske grundlag er her kritiske diskursanalyser af fagbladsartikler foretaget i perioden 2003-2009 (Frørup, 2011). Efterfølgende vil jeg slå ned i den socialpædagogiske livsverden, som den så ud på to døgninstitutioner i periode 2007-2008 baseret på livsverdensinterview såvel som narrative interview (Frørup, 2011). Afslutningsvis vil jeg slå ned i mere aktuelle dokumenter relateret til forskellige former for socialpædagogisk udviklings, evaluerings- og forskningsarbejder lokaliseret i socialpædagogernes vidensbank i perioden 2017-2018.

Evidensdebatten – i et ideologisk perspektiv

Med den sektorielle moderniserings decentralisering og deraf øgede behov for centrale styringsredskaber, har debatten omkring erhvervelse af nye og mere effektive dokumentationsmetoder taget til blandt socialpædagogerne. Desuden får behovet for at 'sikre' i et risikoideologisk perspektiv betydning for vidensproduktion og registrering. Interessen for evidens og NPM, herunder bestræbelsen på at indføre evidensbaserede dokumentationsmetoder bæres i den sammenhæng frem af fagpolitiske og politiske interesser, og betragtedes tilbage i start 00'erne som et passende modsvar til behovet for innovative og konkurrencedygtige tiltag i en både national og global udvikling præget af neoliberale og markedsorienterede interesser og strategier. Evidensbaserede metoder skulle bidrage til feltets vilkårlige og diffuse praksis, sørge for en mere systematisk og

sikker vidensproduktion samt en øget statusmæssig positionering. Men praktikerne oplevede disse nye interesser og tiltag som fremmedgørende og som en trussel mod den eksisterende socialpædagogiske praksis, herunder den metodefrihed, som de professionelle oplever som nødvendig for at kunne imødekomme forskellige individers behov i arbejdet omkring deres liv og udvikling (Frørup, 2011).

Et eksempel på en kamplads, hvor kampen om værdier og professionel position er blevet udkæmpet, er den såkaldte 'evidensdebat', som verserede i 'Socialpædagogen', socialpædagogernes fagblad, op gennem 00'erne. Dokumentation blev i overordnede vendinger fremhævet som løsningen på de udfordringer, som det socialpædagogiske arbejdsområde blev tilskrevet, qua nye krav om effektivisering og rationalisering, kvalificering og målstyring (Frørup, 2011). Dokumentationsbegrebet figurerede i debatterne som en flydende betegner, defineret gennem de modsætninger, der blev talt frem mellem tilhængere og modstandere af evidensbaserede dokumentationsmetoder. Modstanderne trak i deres italesættelser på det, jeg har valgt at beskrive som en 'kvalitetsforståelsesdiskurs' og tilhængerne på en 'kvalitetssikringsdiskurs' (Frørup, 2011).

Kvalitetsforståelsesdiskursen repræsenterer mere traditionelle, demokratiske socialpædagogiske rationaler og interesser, der bl.a. afspejler en forstående, dialogisk, omsorgs- og relationsorienteret tilgang til brugerne og den pædagogiske opgave. 'Forståelse' bliver her *kvaliteten* i arbejdet såvel som det, der skaber kvalitet. Kvalitetssikringsdiskursen repræsenterer derimod de nye neoliberale rationaler og interesser, og det at kunne sikre indsatserne med sikker viden om en bedste praksis, betones her som *kvaliteten* i og omkring arbejdet.

Undersøgelsen af, hvilke betydninger, der tilskrives dokumentation (Frørup, 2011) viser, at dokumentationsdebatten gør dokumentationsmetoder og dokumentationsbehov til et vægtigt element i en fagpolitisk debat om, hvem og hvad der skal definere det socialpædagogiske arbejde, og i langt mindre grad – for at sige overhoved ikke – en debat om eller nærmere beskrivelse af, hvilke konkrete dokumentationsmetoder, der findes, hvordan de fungerer og hvorvidt de på denne baggrund kan betragtes som anvendelige inden for en socialpædagogisk kontekst. Evidensbegrebet – og evidens som konnotation til dokumentation – glider ud af dokumentationsdebatten, og i 2011 figurerer evidensbegrebet stort set ikke i fagbladet (Frørup, 2011). I stedet glider begrebet *viden* lige så stille ind, og i 2008 kan vidensbegrebet iagttages som den gennemgående dokumentationsreference i Socialpædagogen.

I et hegemonisk perspektiv med fokus på de ideologiske og diskursive kampe såvel som de forandringer, der over tid kan iagttages i sprogbrug og diskursive ordner har det i ovennævnte undersøgelse været muligt at identificere hegemoni og forandring omkring dokumentationsbetydninger i socialpædagogernes fagblad, men det er muligt at tage analyse og iagttagelser omkring dokumentations- og evidensdebatten et skridt videre. Ved at anskue evidensdebatten i et transitionsteoretisk og et strategisk kritisk perspektiv (Fairclough, 2005, 2005a, 2005b), kvalificeres et indblik i selve forandringsprocessen og på de kontekstuelle betingelser, der har betydning for proces og udfald. Det er dertil muligt at afgrænse de diskursive betingelser, der er konstituerende for en given kontekst gennem analyser af de strategier og diskurser, der anvendes med henblik på at skabe eller modvirke forandring.

Forandringsprocessen – diskurser som strategiske greb

Fairclough fremhæver inden for sin transitionsteoretiske tilgang et særligt analytisk greb, som han kalder 'strategisk kritik' [Strategic Critique] (Fairclough, 2005b, 2005) eller 'strategiske diskurser' (Fairclough, 2005a), der i modsætning til ideologiske og retoriske analyser, fokuserer på, hvordan diskurser figurerer i strategier og dermed som strategiske greb anvendes med henblik på at forandre organisationer eller andre ideologiske kontekster i bestemte retninger. Til forskel fra en mere retorisk betoning med fokus på genre og stilistiske greb, så handler strategiske diskurser om, hvordan forestillinger eller verdensbilleder konstrueres og indgår som strategiske greb med henblik på at skabe forandring. Hvor genre repræsenterer omgangsformer og interaktionsformer (måder at agere på i forskellige kontekstuelle sammenhænge) og stil repræsenterer identitetsformer (måder at være på f.eks. formel, uformel, agiterende, moraliserende, etc.), fokuserer strategisk kritik på, hvordan strategier bygges op omkring forskellige fremstillinger af verden, og hvordan disse fremstillinger – eller forestillinger - påvirker til forandring i bestemte retninger. I et strategisk kritisk perspektiv, bygger evidensdebattens argumentationer for evidens bl.a. på forestillinger om pædagoger som lidt dumstædige fordi de ikke vil bruge evidensbaserede metoder og således fraskriver sig muligheden for at sikre kvalitet i det arbejde, der udføres:

"(...) hvis man ved, at en bestemt metode virker, så er det da tudestosset ikke at bruge den (...) Hvorfor skal vi ikke bestræbe os på at sikre den samme kvalitet i de ydelser, vi leverer som socialarbejdere?" ([dáværende] Forbundsformand, Socialpædagogerne)

Der stilles spørgsmålstejn ved kvaliteten i de eksisterende indsatser og således ved de professionelles formåen og faglige identitet. Løsningen på en sådan position er evidens, der positioneres som en uundværlig praksis, hvis man vil bevare (eller genetablere) professionel tillid og status:

"Man kan opfatte evidens-tankegangen som et tilskud til den faglige værktøjskasse. Evidensbaseret arbejde betyder, at tingene kommer op på bordet (...) evidensstanken kan blive et aktivt redskab ude på arbejdspladsen (...) dokumentation (...) kan bruges til at slå forvaltningen oven i hovedet med" (Leder fra Nordisk Campbell Center)

Evidens præsenteres som noget, der på afgørende vis kan bidrage til fagligheden og derudover hjælpe praktikerne med at bevise, at de arbejder professionelt og fagligt kompetent og på den måde kan sparke tilbage og genvinde tillid og status. Instrumentet er ikke blot nyt, men også uundværligt, hvis pædagogerne vil arbejde med åbne kort og vise, hvad de gør og kan. Strategien her læner sig op ad de strategier, der ifølge Fairclough anvendes i reklamer baseret på forskellige verbale – og her gennem metaforiske udtryk - visuelle markører, med henblik på at fremmane nogle særlig og attraktive (professionelle) subjektpositioner, omstændigheder, fællesskaber, m.m. (Fairclough, 2005a).

Strategien med henblik på at rekontekstualisere og operationalisere evidensbaseret ind- den for en socialpædagogisk kontekst iscenesættes således som om en kamp på og om professionel stolthed og rettigheder, og situationens alvor underbygges dramaturgisk gennem brugen af metaforiske udtryk. Ifølge Fairclough anvendes metaforiske udtryk til såkaldte ideologiske investeringer (Fairclough, 1992, 2008), og dermed som strategi til at tilskrive verden en særlig betydning og til at positionere aktøren selv og verden omkring, på særlige måder.

Strategien for evidensmodstanderne med henblik på at skabe forandring – eller rettere at undgå forandring og opretholde eksisterende diskurser og praksisformer - er at konstruere en verden, hvor evidensbaseret betyder manglende frihed for både brugere og professionelle, bl.a. i form af begrænset frihed for pædagogerne til at kunne agere hensigtsmæssigt og autentisk i forhold til brugerne:

"Vi har en meget bred og sammensat målgruppe, og derfor er det også afsindigt vigtigt for os at sikre os metodefrihed. For os praktikere bliver det for stramt, hvis vi skal arbejde inden for sådan nogle snævre rammer – det ville blive alt for kagebogsagtigt, det ville blive en spændetroje." (Forstander på døgninstitution)

Følelsesmæssige og sanselige aspekter er med til, som strategiske greb, at kropsliggøre og virkeliggøre det ubehag som evidensbaserende vil afstedkomme, når det bringes ind i det socialpædagogiske arbejde og interaktion. Lignende, har Fergusons (2004) i tidligere undersøgelser berettet om, hvordan socialarbejderes italesættelser af misrøgtede børns hjem, herunder børnene og deres familier, symbolsk og metaforisk, blev forbundet med forurening, stank, snavs osv., og at disse børn og familier – i sin symbolske form – blev behandlet som noget, der smitter og forurener andre menneskers liv, og som man derfor skal holde sig fra – både fra dem og deres livsform. Ved at italesætte de følelsesmæssige og sanselige aspekter – det som Fairclough kalder 'mentale processer' (Fairclough, 1992) – positioneres verden strategisk på en særlig måde, men samtidig fremhæves disse dimensioner som centrale i det socialpædagogiske arbejde og dermed som en kontekstuel betingelse for, hvilke forandringer, der er mulige.

Dokumentation, herunder evidensbaserende, tilskrives en mere symbolsk betydning i kampen om evidens eller ej – som et værktøj eller et våben der, hvis man henholdsvis hopper med på galejen, henholdsvis sikre at man får markedsført professionen og reddet den fra vildfarelse og nedgørelse - eller ødelægger det, der opleves som centralt for udøvelsen af den pædagogiske kerneopgave.

De metaforiske og følelsesladede konstruktioner kan således antages at figurere i de anvendte strategier med henblik på at skabe forandring eller modvirke visse forandringer, og de anvendte diskurser – forestillinger – fortæller noget om, hvilken selv- og omverdensforståelser de forskellige interessenter har, og hermed hvilke kontekstuelle forståelser, der er i spil. Et nærmere blik på sådanne forestillinger kan inddrages i mere specifikke analyser af rekontekstualiserings- og operationaliseringsprocesser, og sige noget om, hvilke kontekstuelle forhold, der kan antages at betinge diskurser og metodens transition eller translation fra en kontekst til en anden. Det er min påstand at analyser af etos (Fairclough, 1992) kan kaste lys på kontekstuelle forhold i et transitionsteoretisk perspektiv. Kontekstuelle forhold kan identificeres gennem analyser af, hvordan forskellige sprogfunktioner (identitetsfunktionen, relationsfunktionen og den ideationelle funktion (Fairclough, 2008) konstituerer f.eks. en socialpædagogisk etos (identitet), der i et dialektisk perspektiv kan defineres som de betydninger pædagoger tilskriver verden, herunder processer, enheder og relationer og hvordan disse betydningsstrukturer repræsenterer en given social (pædagogisk) kontekst, konstituerende for, hvordan pædagoger relaterer sig, interagerer, agerer, ect.

Diskussionen om dokumentation i fagbladet 'Socialpædagogen' fastholdes i dette 'strategisk diskursive greb' uden umiddelbart synlige forandringer eller afklaringer. Manifeste erkendelser omkring dokumentation eller operationaliseringer af nye metoder og interaktionsformer i praksis synes ikke at afspejle sig i den videre debat i fagbladet. Alligevel har det været muligt at afdække en mere latent glidning i dokumentationsdebatten ved over tid at kigge nærmere på det sprogbrug, der knytter sig til den fortsatte dokumentationsdebat.

Evidens eller viden – en socialpædagogisk verden til forskel

Evidensbegrebets – og evidensmetodernes – manglende resonans for især de socialpædagogiske praktikere viser sig ved at begrebet glider ud af dokumentationsdebatten. I stedet glider begrebet 'viden' lige så stille ind, og i 2008 kan vidensbegrebet iagttages som den gennemgående dokumentationsreference i *Socialpædagogen* (Frørup, 2011).

Selvom en bred forståelse af evidens handler om at indsamle (sikre) den bedste viden på et givent område – viden om det, der virker - og ikke nødvendigvis handler om at importere ny viden, så er svagheden ved evidensbaseringen en betoning af at tilstræbe viden om, *hvad* der virker med henblik på at kunne generalisere over *den* bedste viden og bedste praksis. Denne betoning omfatter, i sin diskursive positionering af socialpædagoger og deres arbejde, en kritik og underkendelse af eksisterende - og ikke evidensbaseret - pædagogisk viden og praksis. Med vidensbegrebet introduceres et mere flydende begreb, der rummer en bredere og mere bottom-up forståelse af viden i og om praksis. Vidensbegrebet refererer i højere grad til dokumentation som noget, der skal indfange socialpædagogikkens eksisterende praksis og med vidensbegrebet legitimeres således den eksisterende praksis, og socialpædagogerne tilskrives herigennem anerkendelse for det, de allerede gør. Dokumentationsbegrebet 'overlever' evidensbegrebet i 'Socialpædagogen', og opnår eller opretholder en form for hegemonisk status antageligvis fordi at 'dokumentation' løsrevet fra evidens-konnotationer, i højere grad referer til bredere forestillinger om det at transparere viden samt til mulige udviklings- og forandrings scenarier, hvorimod evidensbegrebet skriver sig ind i nogle mere konkrete betydninger, der symbolsk forbindes med noget fremmedgørende, nedgørende og begrænsende.

Glidninger i socialpædagogisk praksis??

Samtidig med at analyser af fagbladsartikler, herunder evidensdebatten, fandt sted, blev der i perioden 2008-2010 foretaget interviews med socialpædagoger fra to forskellige døgninstitutioner for udsatte børn og unge. Der blev foretaget livsverdensinterview såvel som narrative interview med i alt ellever døgninstitutionspædagoger og deres nærmeste ledere og disse i alt 22 interviews blev bl.a. analyseret inden for en kritisk diskursanalytisk ramme (med visse forbehold grundet interview/ talesprog, som dokumentmateriale). Analyserne viser en klar tendens til at socialpædagogerne i deres daglige praksis tilslutter sig lokalt tilpassede dokumentationsmetoder (Frørup, 2011). Pædagogerne italesætter dokumentation som vigtigt, men målet med dokumentation er at få dagligdagen og samarbejdet omkring barnet til at fungere, at formidle og udvikle viden på tværs af medarbejdergruppen og til gavn for det enkelte barns daglige trivsel og udvikling. Eksterne dokumentationskrav, herunder kommunalt udviklede og standardiserede dokumentationsprogrammer, betragtes ikke som meningsgivende eller befordrende for hverken det interne dokumentationsarbejde eller for den daglige og nære pædagogiske praksis, men som et nødvendigt onde eller endog som spild af tid (Frørup, 2011). Standardisering, effektivisering, kvalitetssikring, evidens og evidensbaseret er ikke begreber, der indgår i pædagogerens italesættelser omkring dokumentation eller det socialpædagogiske arbejde, og synes således ikke på daværende tidspunkt, at være operationaliseret ind i de to socialpædagogiske praksiskontekster hverken diskursivt eller nondiskursivt; hverken i deres organisering, praksis, sprog, (selv) forståelser eller som anvisninger og metoder.

Socialpædagogikken som kontekst – transitionsbetingelser

En dominerende antagelse er, at socialpædagogik, ud fra et (pædagogisk) sociologisk perspektiv, kan betragtes som normativt reguleret, og derfor som en kompleks og dynamisk størrelse, der i takt med samfundsmæssige, kulturelle og historiske ændringer reflekterer nye og foranderlige bestemmelser (Hämäläinen, 2003; Jensen, 2006; Holst, 2007; Jensen, 2006; Villadsen, 2004; Hansen, 2009; Janer & Úcar, 2017). Visse påpeger i den sammenhæng, at der ikke eksisterer én socialpædagogisk tradition eller forståelse (Kornbeck & Jensen, 2009; Cameron & Moss 2011).

På denne baggrund betragtes det socialpædagogiske område i sit udgangspunkt ikke som en profession baseret på statiske og entydige bestemmelser, der kan tilgås og afgrænses på systematisk og standardiseret vis. Begrundet med fagets udspring i kristne og private initiativer (Villadsen, 2004; Bryderup 2011) tilskrives faget, og særligt døgninstitutionskulturen "en form for indadvendthed både i forhold til påvirkninger fra nationale almenpædagogiske debatter og internationale strømninger samt vidensformer fra andre fag." (Bryderup, 2011: 256). På samme måde afspejler der sig en form for indadvendthed i socialpædagogers forholdende sig til dokumentation, både i fagbladene og i praksis (Frørup, 2011). Socialpædagogikkens institutionelle indadvendthed betyder ikke, at den socialpædagogiske praksis afskærer sig fra ydre påvirkninger, men socialpædagogikken er ikke på samme måde styret af globale målsætninger og indsatsanvisninger på samme måde som f.eks. uddannelsesområdet. Analyserne i dette kapitel viser, hvordan globale interesser og teknologier indirekte får indflydelse på rammerne for en socialpædagogisk orientering, bl.a. qua moderniseringsprocessens overordnede, diskursive påvirkning såvel som ved implementeringer af skole- og uddannelsesfokuserede tiltag. Men spørgsmålet er, hvordan diskurser og praksis glider ind og konstituerer sig som nye diskurser, interaktionsformer og metoder på et institutionelt plan.

Med teorier og analysestrategier, der privilegerer de kontekstuelle og processuelle betydninger, synes det at være muligt at undersøge disse mere komplekse og sammensatte organiseringer og forandringsbetingelser. Overordnet kan der iagttages en diskursiv glidning i rammerne for socialpædagogisk arbejde, som kan antages at virke regulerende ind på pædagogikkens diskursive såvel som non-diskursive praksis, ud fra antagelsen om, at blandt andet sprogbrug og begreber, modeller og metoder fungerer som styringsstrategier (Dean, 2006). Men ifølge Chouliaraki & Fairclough (1999) er sådanne forandringer dialektiske, og kolonisering forudsætter i dette perspektiv en grad af åbenhed og dermed dialektik mellem kolonisering og tilegnelse. Magtforholdet vil ifølge Chouliaraki & Fairclough således altid kunne diskuteres i denne sammenhæng (1999: 93). Forandringsudfaldet i de forskellige (oven for anviste) praksiskontekster viser, hvordan balancen mellem kolonisering og tilegnelse har betydning for de forandringer, der kan iagttages, og at den konkrete kontekst omvendt har betydning for, hvordan dialektikken balancerer sig. Den indadvendthed, der f.eks. tilskrives døgninstitutionspædagogikken kan i et professionsteoretisk perspektiv næsten betragtes som en social lukning, og at professionens indadvendthed er et forsøg på at opretholde en særlig position og orden på et område, der befinder sig i en sfære mellem det private og det offentlige

(Parton, 1998), ikke baserer sig på entydig og statisk viden, som velfærdsprofessioner er underlagt mere styring end de klassiske professioner.

Hvor er vi i dag – hvor er vi gledet hen??

Med nedslag i en helt aktuel socialpædagogisk kontekst, tegner der sig et billede af, at enkelte neoliberale styringsbegreber er gledet med videre og ind i bl.a. det socialpædagogiske udviklings- og dokumentationsarbejde (projekter kan lokaliseres på: www.slvidensbank.dk), men i 'modifieret form' (Røvik, 2016) eller som nye, og for konteksten, meningsfulde, hegemoniske fix.

Ved at dykke ned i nyere rapporter (fra 2010-2018) på socialpædagogernes vidensbank (viden.sl.dk), er det overvejende begreberne 'effekt' eller 'effektmåling', der træder frem inden for kategorierne "Dokumentation og udviklingsarbejde" samt "Undersøgelser og evalueringer" af både "Voksne", "Børn og unge" og "Socialpædagoger" (viden.sl.dk). Karakteristisk for de rapporter, der opererer med effektmålingsbegrebet er, at effektmålingerne baserer sig på (et større) kvantitativt materiale, der altid understøttes af kvalitative interview. I de såkaldte 'effektmålinger' er det, der effektmåles udelukkende det, der er muligt at foretage klare afgrænsninger på, uanset om det er målgruppen, problemstillingen eller indsatsen, der undersøges. Effekttindikatorerne er ligeledes meget afgrænsede. Der måles på målbare indikatorer som f.eks. antal, form/art og varighed i forbindelse med f.eks. folkeskoleresultater, beskæftigelse og arbejdsmarkedstilknæthed, kriminalitet, anbringelser, etc. Det betyder, at det kun er det, der er målbart, der effektundersøges, og effektmålinger af mere komplekse og dynamiske forhold forekommer ikke. En enkelt undersøgelse arbejder RCT-inspireret med kontrolgrupper, men betingelserne for at kunne sammenligne de to grupper er ifølge forskerne selv behæftet med en vis usikkerhed og baserer sig på sandsynlighedsvurderinger, i det at det er vanskeligt at afgrænse sig fra variable, der i den komplekse (dagligdags) kontekst 'går under radaren', som det formuleres. Systematiske og generaliserende effektforskningsmetoder figurerer således inden for en socialpædagogisk praksis kontekst, men i et meget begrænset omfang og med klare forbehold for, hvordan og hvornår disse metoder kan anvendes – og for hvilken viden de er i stand til at producere på og om området. Chouliraki & Fairclough ville tilskrive disse modifikationer eller forandringer som følgerne af en særlig stærk grad af rekontekstualisering grundet markante kontekst forskelle mellem oprindelig kontekst og ny kontekst (Chouliraki & Fairclough, 2010).

Afrunding

I dette kapitel har jeg forsøgt at komme dokumentationsdebatten og -udfordringen et skridt nærmere, og gennem et transitionsteoretisk perspektiv på eksisterende undersøgelser, betragte diskursive og semiotiske uoverensstemmelser fra nye vinkler og sætte det i forlængelse af nye og mere aktuelle nedslag i forskellige praksis relaterede socialpædagogiske kontekster. Med et transitionsteoretisk perspektiv har det været muligt at bidrage til undersøgelser af forandringsprocesser med særligt fokus på de betingelser, der er med til at afgøre graden af udvikling og forandring såvel som arten af samme. På det diskursive plan er det muligt at undersøge kontekstuelle betingelser som de betydninger, der tilskrives en given kontekst og de kampe, der i den sammenhæng kan være mellem forskellige interessenters ideer og interesser. På det non-diskursive plan er det muligt at undersøge, hvordan begreber, praksis og metoder operationaliseres ind i nye kontekster og - som nye hegemoniske fix, dvs. som nye (forståelses)ordninger i en egen orden - materialiserer sig i form af bl.a. nye måder at praktisere og organisere sig på, nye begreber og metoder, nye identiteter, målsætninger, politikker, etc.

Med Fairclough's transitionsteoretiske tilgang kvalificeres der adgang til ikke blot undersøgelser af forandringer på tværs af tekster og tid, men også til undersøgelser af selve processen, herunder de kontekstuelle forhold og betingelser for, hvilke forandringer, der er mulige og/eller hvordan forandringer falder ud i henhold til en given kontekst. Når dokumentation i socialpædagogisk arbejde undersøges, er det derved muligt gennem et transitionsteoretisk perspektiv at transcendere en mere traditionelt udforskning af hegemoniske kampe omkring dokumentationsspørgsmålet, og komme tættere på diskursive såvel som non-diskursive kontekstuelle betingelser for rekontekstualiserings- og operationaliseringsprocessen, der er på spil i socialpædagogisk arbejde og kan betragtes som afgørende for, hvordan forandringer på området imødekommes og udformer sig. Således kan en transitionsteoretisk tilgang bidrage til udforskning af institutionelle forandringer såvel som forandringer på tværs af institutionelle og ideologiske grænser og kaste lys på de sociale og diskursive forskelle, der er mellem forskellige institutioner og dermed på betingelserne for at transformere viden og praksis på tværs af faglige og professionelle enheder, aktuelt for velfærdsprofessionerne som i særdeleshed er underlagt styring med henblik på at skabe forandring og imødekomme skiftende servicebehov.

Referencer

- Bernstein, Basil (1990) *The structuring of pedagogic discourse – class, codes and control*. London: Routledge.
- Chouliaraki, Lilie & Bayer, Martin (red) (2001) *Basil Bernstein – pædagogik, diskurs og magt*. Akademisk Forlag.
- Biesta, Gert (2007) Why "What Works" Won't work: Evidence-based Practice and Democratic deficit in Educational Research. *Educational Theory* 57 (1), p. 1-22
- Petersen, Karen Bjerg et al. (eds.) (2014) Evidence and Evidence-based Education in Denmark – the current debate. *Cursiv* (14)
- Bryderup, Inge M. (red.) (2005b). *Socialpædagogisk arbejde med børn og unge – beskrivelser og dokumentation*. København: Socialpædagogernes Landsforbund.
- Bryderup, Inge M. & Andsager, Gry (2006). *Skolegang for anbragte børn og unge*. København: Danmarks Pædagogiske Universitets Forlag
- Bryderup, Inge M. (red.) (2008) *Evidence based and Knowledge based Social Work*. Århus Universitet.
- Bryderup, Inge M. (2011) Den socialpædagogiske profession og diagnose. I: Inge M. Bryderup (red.) (2011) *Diagnoser i specialpædagogik og socialpædagogik*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Børne- og Socialministeriet (2010) *Lov om social service*. Lokaliseret 2018 på: www.retsinformation.dk
- Cameron, Claire & Moss, Peter (Eds.). (2011). *Social Pedagogy and Working with Children and Young People – where Care and Education meet*. London: Jessica Kingsley Publishers.
- Chouliaraki, Lilie & Fairclough, Norman (1999) *Discourse in late modernity: Rethinking Critical Discourse Analysis*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Chouliaraki, Lilie & Fairclough, Norman (2010) Critical Discourse Analysis in Organizational Studies: Towards an Integrationist Methodology. *Journal of Management Studies* 47 (6), 1213-1218.
- Dean, Mitchell (2006). *Governmentality – Magt og styring i det moderne samfund*. Frederiksberg: Forlaget Sociologi.

- European Commission (2010), 1-7: Lokaliseret April 2018 på: <http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=6394&langId=en>
- European Council (2000): Lisbon Agenda (Presidency Conclusions, Lisbon European Council, 23 and 24 March 2000). Lokaliseret April 2018 på: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/00100-r1.en0.htm
- Fairclough, Norman (1992) *Discourse and Social Change*. Polity Press.
- Fairclough, Norman (1993) Critical discourse analysis and the marketization of public discourse: the universities. *Discourse and Society*, vol. 4(2), 133-168.
- Fairclough, Norman (2005) Discourse analysis in Organisations Studies: The Case for Critical Realism. *Organization Studies* 26 (6), 915-939.
- Fairclough, Norman (2005a) *Language and Power*. New York: Routledge. Third edition
- Fairclough, Norman (2005b) Discourses in Processes of Social Change: 'Transition' in Central and Eastern Europe. *B.A.S. British and American Studies* 11, 9-34
- Fairclough, Norman (2008) *Kritisk diskursanalyse*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Forsman, Hilma & Vinnerljung, Bo (2012) Interventions aiming to improve school achievements of children in out-of-home care: A scoping review. *Children and Youth Service Review* (34), s. 1084-1091
- Ferguson, Harry (2004) *Protecting children in time: Child abuse, Child Protection and the Consequences of Modernity*. New York: Palgrave Macmillian.
- Frørup, Anna Kathrine (2011) *Vidensformer og dokumentationspraksis i socialpædagogisk arbejde – en analyse af, hvordan dokumentation og socialpædagogisk praksis italesættes i henhold til arbejdet med anbragte børn og unge på døgninstitution*. Ph.d.-afhandling. Institut for Uddannelse og Pædagogik, Aarhus Universitet.
- Frørup, Anna Kathrine (2015) Udsat eller sat ud? Hvordan taler vi om "udsatte børn og unge"? I: Erlandsen, Jensen, Langager & Petersen (red). (2015). *Udsatte børn og unge – en grundbog*. Hans Reitzels Forlag.
- Hansen, Janne Hedegaard (2009) *Socialpædagogen – identitet og faglighed*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Hamre, Bjørn (2015) Nyt børnesyn – læring og kompetenceudvikling, forebyggelse og inklusion. I: Bayer, Søs & Christensen, Jens Erik (2015) *Kald og kundskab: Brydninger i børnehavepædagogikken 1870-2015*. København: U Press.

Hjort, Katrin (2013) Det affektive arbejde og adgangen til omsorg. *Dansk Sociologi* (3) 24, s. 85-106.

Holst, Jens. (2007). Det normale og det afvigende. I: Andersen, P.Ø., Ellegaard, T.

& Muschinsky, L.J (red.). *Klassisk og moderne pædagogisk teori*. København: Hans Reitzels Forlag.

Hämäläinen, Juha (2003) The concept of social pedagogy in the field of social work. *Journal of Social Work* (3) 1, s. 69-80

Janer, Àngela & Úcar, Xavier (2017) Analysing the dimensions of social pedagogy from an international perspective. *European Journal of Social Work*, (20) 2, s. 203-218

Jensen, Niels Rosendal (2006) *Grundbog i socialpædagogik*. Viborg: Forlaget PUC

Kornbeck, Jacob & Jensen, Niels Rosendal (Eds.) (2009) *The Diversity of Social Pedagogy in Europe*. Studies in Comparative Social Pedagogies and International Social Work and Social Policy, Vol. VII. Bremen: Europäischer Hochschulverlag GmbH & Co. KG.

Moos, Lejf et al. (2006) *Evidens i uddannelse?* København: Danmarks Pædagogiske Universitets Forlag.

Moos, Lejf (2009) Hard and soft governance: The journey from transnational agencies to school leaderships. *European Educational Research Journal* 8 (3), 397-406

Mortensøn, Marie Dam & Neerbæk, Maja Natacha (2008) *Fokus på skolegang ved visitation til anbringelse uden for hjemmet*. SFI (Delrapport 2)

Otto, Hans-Uwe, Polutta, Andreas. og Ziegler, Holger. (2009). Reflexive Professionalism as a Second Generation of Evidence-Based Practice. Some Considerations on the Special Issue "What Works? Modernizing the Knowledge-Base of Social Work. *Research on Social Work Practice* (19) 4: 472-478.

Otto, Egdell, Bonvin & Atzmüller (Eds.). (2017). *Empowering young people in disempowering times: Fighting inequality through capability oriented policy*. UK: Edward Elgar Publishing.

Parton, Nigel (1998) Risk, Advanced Liberalism and Child Welfare: The Need to Rediscover Uncertainty and Ambiguity. *The British Journal of Social Work*, (28) 1, s. 5-27

Røvik, K. A. (2016) Knowledge Transfer as Translation: Review and Elements of an Instrumental Theory. *International Journal of Management Reviews* 18, 290-310

Simons, Helen (2004) Utilizing Evaluation Evidence to Enhance Professional Practice. *Evaluation*. 10(4), s. 410–429

Socialministeriet (2006) *Bekendtgørelse nr. 614 af 15/6 2006*, lokaliseret den 24. juni 2011 på: <http://www.retsinformation.dk>

Socialministeriet (2006) Sammenfatning af anbringelsesreformens mål og centrale tematiseringer på Socialministeriets hjemmeside, lokaliseret den 12. juni 2011.

Socialministeriet (2007) *Håndbog om anbringelsesreformen*. Revideret udgave. Lokaliseret den 1. juni 2011 på www.sm.dk eller på www.servicestyrelsen.dk/anbringelsesreformen

Sommerfeld, P. (red.) (2005), *Evidence-Based Social Work – Towards a New Professionalism?* Bern: Peter Lang.

Sommerfeld, Peter (2005). "Introduction. Evidence-Based practice – the End of Professional Social Work or Architect of a New Professionalism?" I Sommerfeld, P. (red.) (2005), *Evidence-Based Social Work – Towards a New Professionalism?* Bern: Peter Lang.

Villadsen, Kaspar (2004) *Det sociale arbejdes genealogi*. Hans Reitzels Forlag.